

BANKA E SHQIPËRISË
Departamenti i Politikës Monetare

Rezultatet e Vrojtit të Aktivitetit Kreditues për Tremujorin e Parë, 2013
Prill 2013¹

Rezultatet e vrojtit të aktivitetit kreditues pranë bankave tregojnë se **standartet** e kredisë për individë u lehtësuan pak, ndërsa për biznese vijuan të shtrëngohen, në tremujorin e parë të vitit 2013. Shtrëngimi i standardeve të bizneseve rezultoi si për *ndërmarrjet e vogla dhe të mesme*, ashtu dhe për *ndërmarrjet e mëdha*. Bankat shprehen si për shtrëngim të standardeve për kredi me qëllim *financimin e kapitalit qarkullues*, ashtu dhe për *qëllime investimi*. Sipas qëllimit të përdorimit të kredisë dhënë individëve, standartet u lehtësuan për *blerje banese* dhe u shtrënguan për *kreditin e konsumatorëve*.

Faktorët me kontributin kryesor në shtrëngimin e standardeve të kredisë për bizneset ishin: *problemët specifike të sektorit* ku zhvillon aktivitetin ndërmarrja, *gjendja e huave me probleme* në sistemin bankar dhe *situata makroekonomike* në vend. Nga ana tjetër, ashtu si dhe në tremujorët e mëparshëm, *gjendja e likuiditetit* dhe *konkurenca* në sistemin bankar kanë ndikuar në lehtësimin e standardeve të kredidhënies për bizneset. *Niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit të bankës, konkurenca* në sistemin bankar dhe *vendimet e Bankës së Shqipërisë*, përfaqësojnë faktorë me ndikim në kahun lehtësues të standardeve të kredisë për individë. *Huatë me probleme, zhvillimet* në tregun e pasurive të paluajtshme dhe *gjendja financiare* e individëve kanë vijuar të kontribuojnë në kahun shtrëngues të standardeve të kredidhënies për individët.

Kërkesa për kredi është vlerësuar në rënie, si për bizneset ashtu dhe për individët. Për bizneset, rënia e kërkesës u vu re në ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe për kreditin e qëllime investimi. Për individët, kërkesa ka vijuar të jetë në rënie, si për kreditë me qëllim blerje banese ashtu dhe për kreditin e qëllim financimin e konsumit.

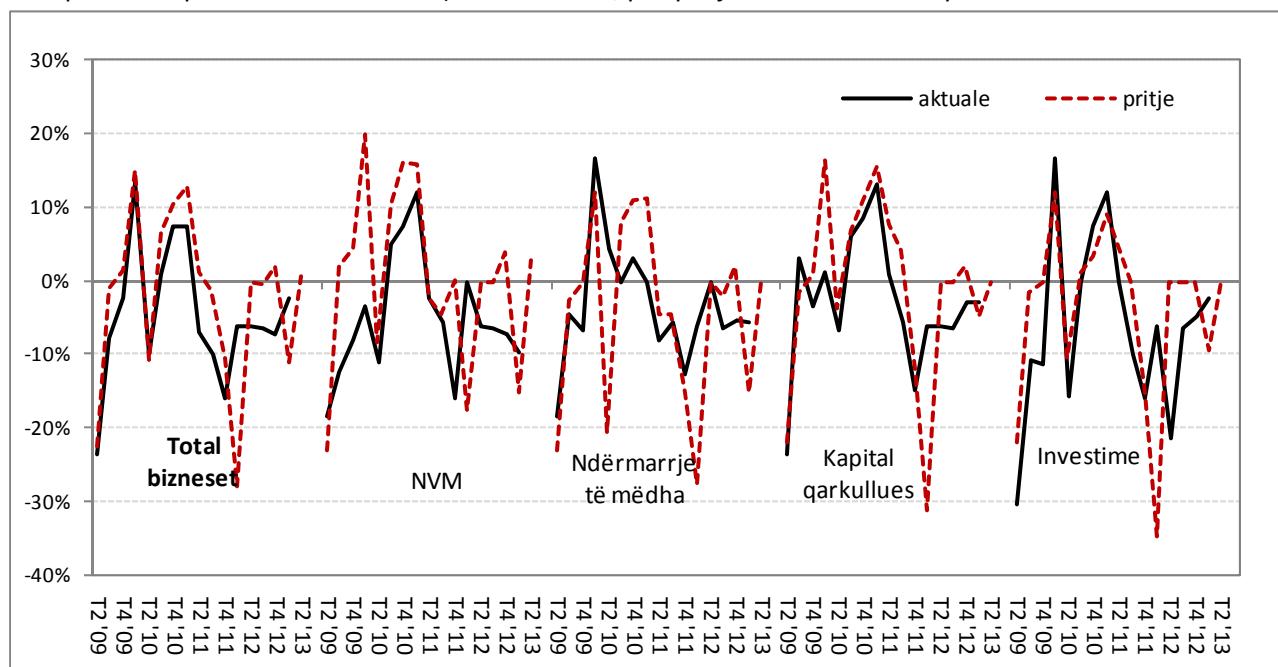
Faktorët kryesorë që kanë ndikuar negativisht kërkesën për kredi të bizneseve, gjatë tremujorit të parë të vitit 2013, janë *situata aktuale* dhe *pritshme makroekonomike* në vend dhe *përdorimi i burimeve alternative* të *financimit*. *Pasiguria e perceptuar nga konsumatorët* dhe *përdorimi i burimeve alternative* të *financimit* kanë vijuar të ndikojnë negativisht në nivelin e kërkesës për kredi të individëve.

¹ Vrojtimi i realizuar në muajin Mars 2013, mbulon zhvillimet në aktivitetin kreditues të tremujorit të parë të vitit 2013, si dhe pritet e bankave për aktivitetin kreditues, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2013.

Kredia për bizneset

Standardet e kredisë. Standardet e kredisë dhënë bizneseve kanë vijuar të shtrëngohen, ndonëse me një ritëm më të ngadalësuar, gjatë tremujorit të parë të vitit 2013. Balanca neto² e përgjigjeve të bankave që janë shprehur për shtrëngim të standardeve, shënoi vlerën 2.3%, ose rreth 4.9 pikë përqindjeje më e ulët krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Shtrëngimi i standardeve për kreditin e dhënë në tremujorin e parë rezultoi në një masë më të ulët, në krahasim me pritjet e shprehura në vrojtimin e kaluar, bazuar në opinionet e bankave. Sipas madhësisë së ndërmarrjeve, standardet e kreditdhënieve u shtrënguan si për *ndërmarrjet e vogla dhe të mesme*, ashtu dhe për *ndërmarrjet e mëdha*. Balancat përkatëse shënuan vlerat -9.7% dhe -5.5% (grafiku 1). Sipas qëllimit të përdorimit të kredisë, standardet u shtrënguan si për kreditë me qëllim *financimin e kapitalit qarkullues*, ashtu dhe për ato për *qëllime investimi* (balancat përkatëse rezultuan, -2.9% dhe -2.3%).

Grafik 1: Ndryshimet në standardet e zbatuara në kreditë për bizneset në total, sipas madhësisë së ndërmarrjeve dhe qëllimit të përdorimit të kredisë (*balanca neto*¹, përqindja neto e bankave që kanë lehtësuar standarde).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

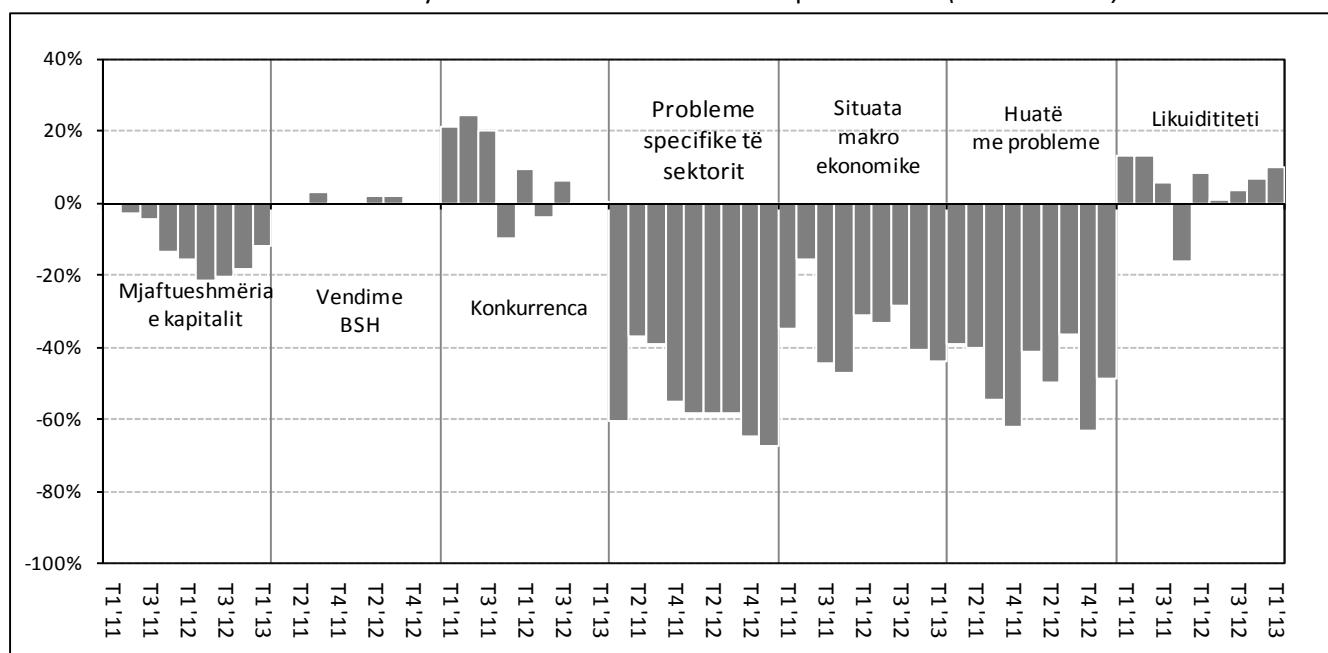
Shënim 1. *Balanca pozitive tregon për lehtësim të standardeve, ndërsa balanca negative tregon për shtrëngim të standardeve.*

² Përgjigjet e bankave për aktivitetin kreditues aggregohen nëpërmjet treguesit të "balancës neto". Balanca neto llogaritet si diferençë e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve/kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim/ulje të standardeve/kërkesës. Peshat llogariten duke u bazuar në raportin e portofolit të kredisë së secilës bankë në kreditin totale, për segmente të ndryshme të tregut, sipas llojit të pyetjes (kredia dhënë bizneseve/individëve, në lekë/në valutë).

Për tremujorin e dytë të vitit 2013, pritet që standarde të kredisë për bizneset të lehtësohen disi. Balanca neto e pritjeve shënoi vlerën 0.7% (lehtësim neto).

Faktorët me kontributin kryesor në shtrëngimin e standardeve të kredisë për bizneset, gjatë tremujorit të parë të vitit 2013, ishin: *problemët specifike të sektorit* ku zhvillon aktivitetin ndërmarrja, *gjendja e huave me probleme* në sistemin bankar dhe *situata makroekonomike* në vend. Në të njëjtin drejtim, por në një shkallë më të ulët, ka ndikuar edhe *mjaftueshmëria e kapitalit*. Nga ana tjetër, ashtu si dhe në tremujorët e mëparshëm, *gjendja e likuiditetit* dhe *konkurenca* në sistemin bankar kanë ndikuar në lehtësimin e standardeve të kreditdhënieve për bizneset.

Grafik 2: N dikimi i faktorëve të ndryshëm në standarde të kredisë për bizneset (*balanca neto*).

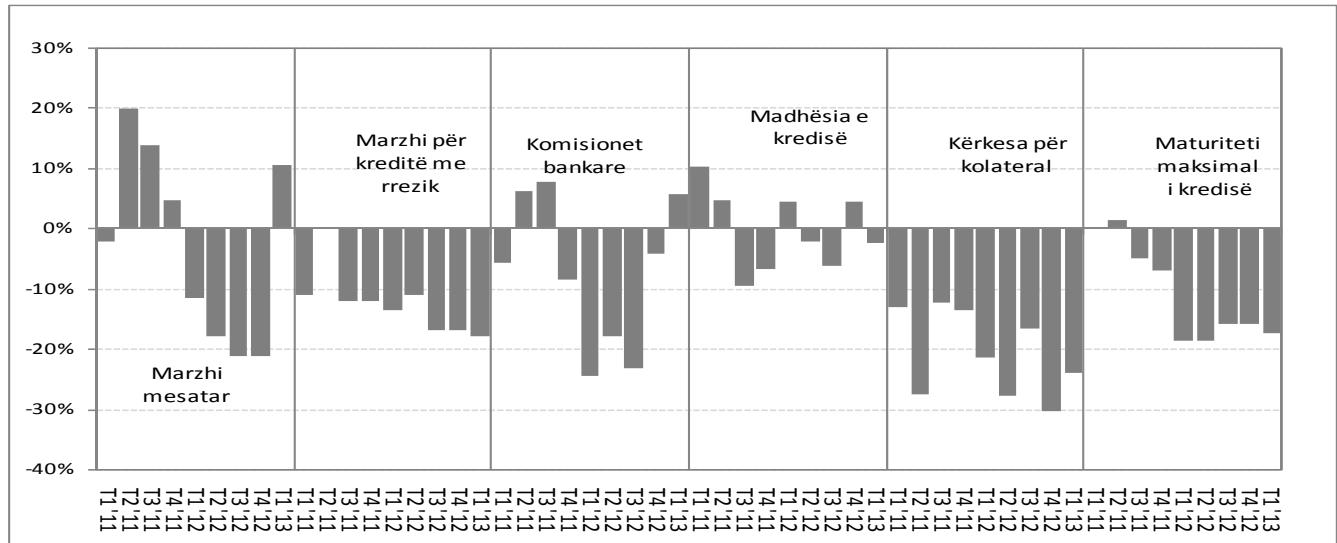

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim 2. Balanca pozitive tregon që faktori ka ndikuar në lehtësimin e standardeve të kreditdhënieve; balanca negative tregon që faktori ka ndikuar në shtrëngimin e standardeve të kreditdhënieve.

Politika shtrënguese e bankave gjatë tremujorit të parë të vitit 2013 është realizuar kryesisht nëpërmjet rritjes së kërkesës për *kolateral* në raport me madhësinë e huasë, zgjerimit të *marzhit* për *kreditë me rrezik si dhe uljes së maturitetit maksimal të kredisë*. Nga ana tjetër ngushtimi i *marzhit mesatar* dhe ulja e *komisioneve* në këtë tremujor kanë ndihmuar disi në zbutjen e standardeve të kreditdhënieve.

Grafik 3: Ndryshimi i kushteve për miratimin e kredive të bizneseve (balanca neto², përqindje neto e bankave që janë shprehur për lehtësim të kushteve).

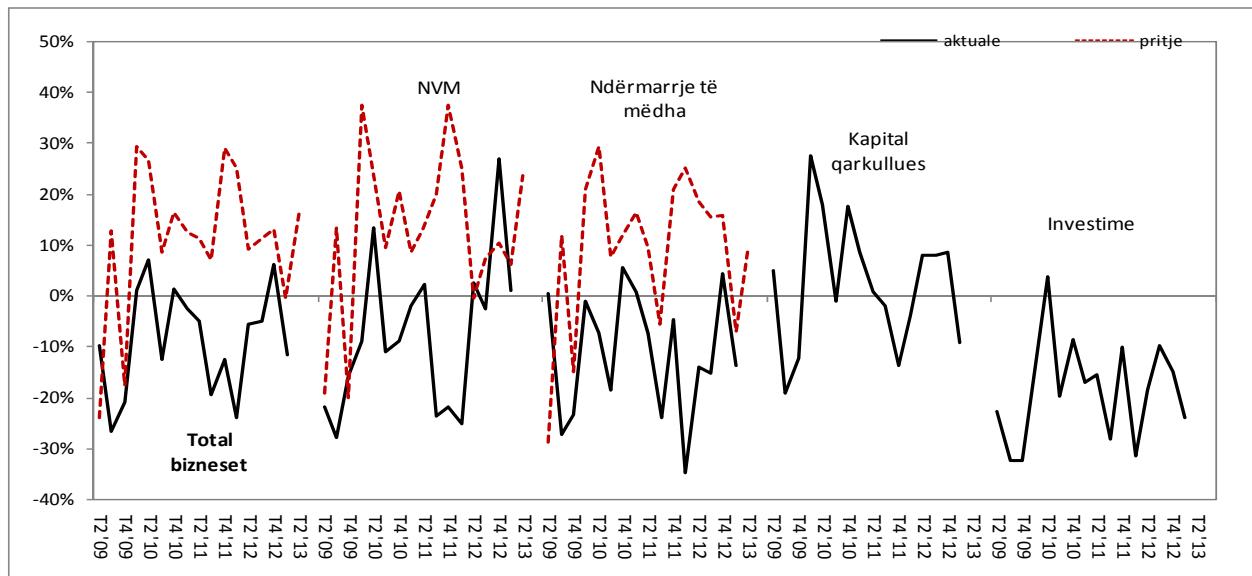
Burimi: Banka e Shqipërisë

Shënim 2. Balanca pozitive tregon lehtësim të kushteve, ndërsa balanca negative tregon shtrëngim të kushteve.

Kërkesa përkredi. Në tremujorin e parë të vitit 2013, vlerësimi i ekspertëve të bankave për kërkesën e bizneseve për kredi është përkeqësuar ndjeshëm krahasuar me fundvitin 2012. Përqindja neto e bankave që kanë perceptuar rënje të kërkesës përkredi rezultoi 11.5% nga -6.3% që ishte në tremujorin e mëparshëm. Rënia e kërkesës pritej nga bankat në tremujorin e kaluar, por me një masë më të ulët nga rënia e regjistruar. (grafiku 4). Rënia e kërkesës u vu re në ndërmarrjet e vogla dhe të mesme dhe përkredinë përqëllime investimi. Kjo e fundit shënon një prirje rënëse të filluar që nga tremujori i tretë i vitit 2010. Në rënje u vlerësua dhe kërkesa përkredi përqëllime të financimit të kapitalit qarkullues, por me një intensitet më të ulët në krahasim me rënien e kërkesës përkredi për investime.

Nga ana tjetër, ekspertët e kredisë presin rritje të kërkesës përkredi gjatë tremujorit të dytë të vitit 2013. Sipas madhësisë së biznesit, kërkesa përkredi pritet të jetë më e lartë nga *ndërmarrjet e vogla dhe të mesme*.

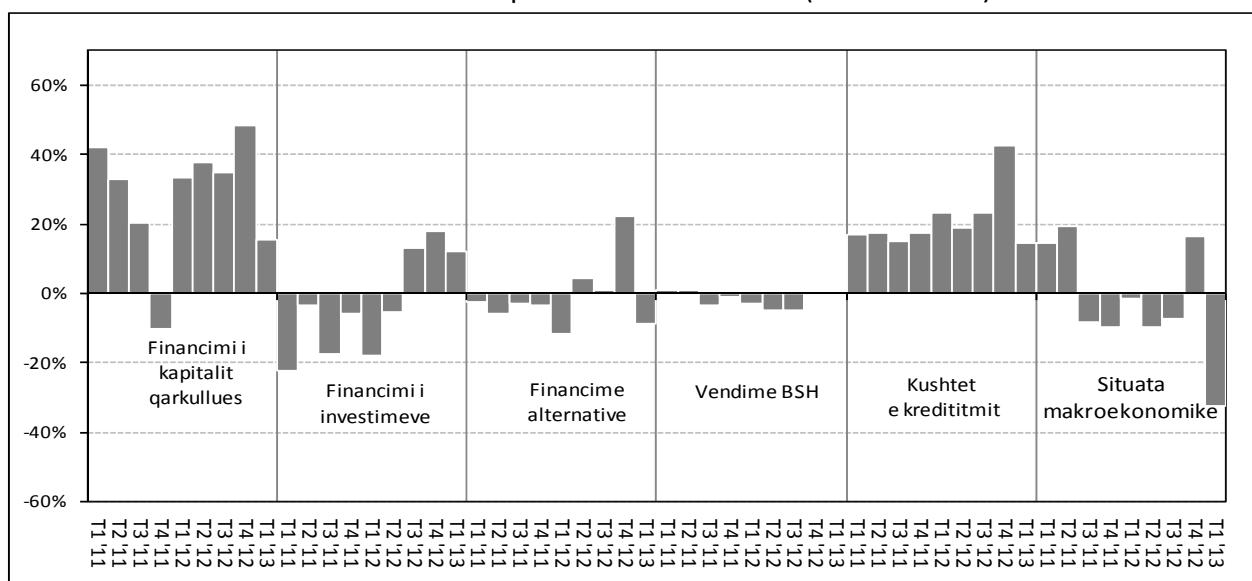
Grafik 4: Ecuria e kërkesës së bizneseve për kredi sipas madhësisë së biznesit dhe qëllimit të përdorimit të kredisë (*balanca neto, përqindje neto e bankave që janë shprehur për rritje të kërkesës*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Faktorët që kanë ndikuar negativisht kërkesën gjatë tremujorit të parë të vitit 2013 janë *situata aktuale* dhe e prishme makroekonomike në vend dhe përdorimi i burimeve alternative të financimit. Ndonëse nevoja për financimin e investimeve dhe kapitalit qarkullues vijojnë të jalin ndikim pozitiv në kërkesën për kredi, ato e kanë ulur ndikimin e tyre pozitiv, krahasuar me fundvitin 2012.

Grafik 5: Faktorët ndikues në kërkesën për kredi të bizneseve (*balanca neto*).

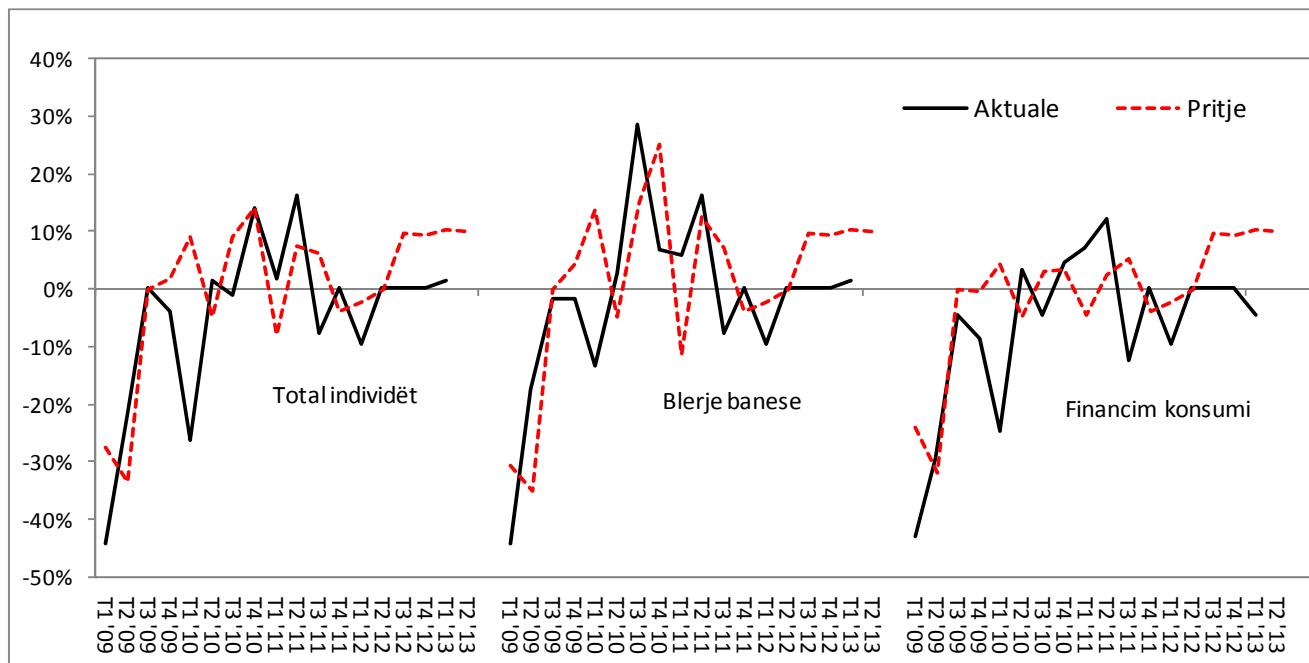
Burimi: Banka e Shqipërisë.

Shënim 4. Balanca pozitive tregon rritje të kërkesës ose që faktori ka ndikuar në rritjen e kërkesës, ndërsa balanca negative tregon ulje të kërkesës ose që faktori ka ndikuar në uljen e kërkesës për kredi.

Kredia për individë

Standardet e kredisë. Standardet e kredisë për individë u lehtësuan disi gjatë tremujorit të parë të vitit 2013, pasi kishin mbetur të pandryshuara për një periudhë prej tre tremujorësh. Përqindja neto e bankave që shprehen për lehtësim të standardeve të kredisë për individët rezultoi rreth 1.3%. Sipas qëllimit të përdorimit të kredisë, standardet për kredi për blerje banese u lehtësuan. Balanca përkatëse shënoi vlerën 1.3%. Nga ana tjeter, standardet për kreditin e konsumatorëve u shtrënguan në tremujorin e parë të vitit 2013, pasi mbeten të pandryshuara për tre tremujorë radhazi. Balanca përkatëse shënoi vlerën -4.7%. Në total, për tremujorin e dytë të vitit 2013, standardet e kredisë për individët pritet të jenë në kahun lehtësues, si për kreditin e blerjeve banese, ashtu dhe për atë me qëllim financimin e konsumit.

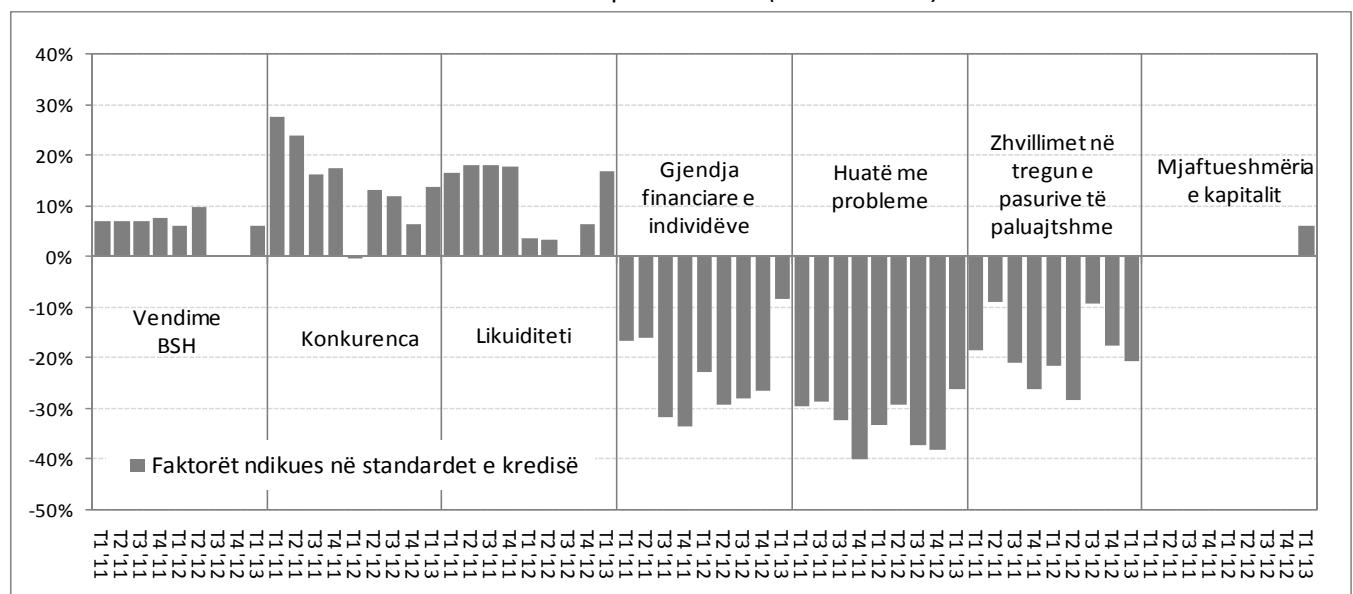
Grafik 6: Ndryshimet në standardet e kredisë dhënë individëve në total, për blerje banese dhe për konsum (*balanca neto, përqindje neto e bankave që kanë lehtësuar standarde*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Faktorët që dhanë kontribut në kahun lehtësues të standardeve të kredisë dhënë individëve janë: *niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit të bankës, konkurenca në sistemin bankar dhe vendimet e Bankës së Shqipërisë*. Në të njëjtën kah ka ndikuar edhe *mjaftueshmëria e kapitalit të bankës*. Prej rreth dy vitesh, ky faktor vlerësohet të mos ketë dhënë kontribut në ndryshimin e standardeve të kreditimit të individëve. *Huatë me probleme, zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme dhe gjendja financiare e individëve kanë vijuar të kontribuojnë në kahun shtrëngues të standardeve të kreditimit*.

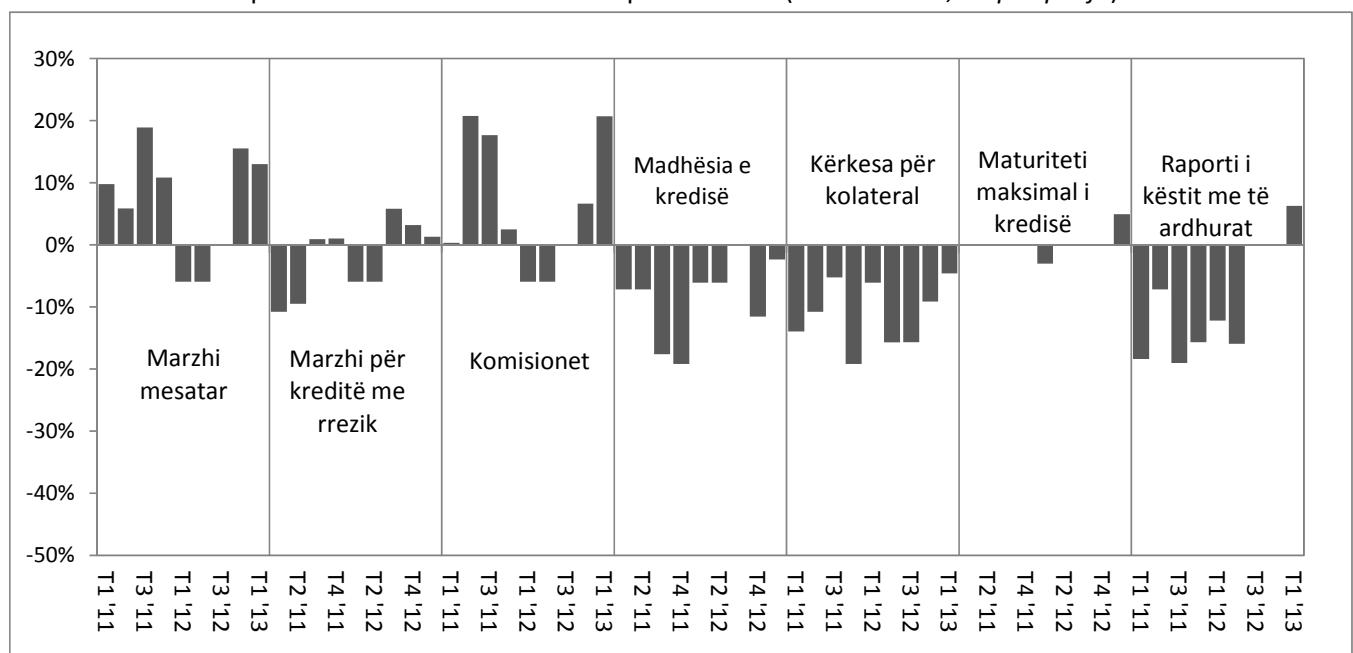
Grafik 7: Faktorët ndikues në standardet e kredisë për individët (*balanca neto*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Bankat zbatuan një politikë lehtësuese të standardeve të kredidhënies për individë, nëpërmjet uljes së komisioneve dhe uljes së marzhit mesatar për kreditë. Gjithashtu, në tremujorin e parë të vitit 2013, si instrument për lehtësimin e standardeve u përdor dhe rritja e raportit këst *ndaj të ardhurave*. *Madhësia e kredisë* dhe kërkesa për kolateral vijuan të ndikojnë në kahun shtrëngues të standardeve edhe pse në një masë relativisht më të ulët, krahasuar me tremujorin e mëparshëm.

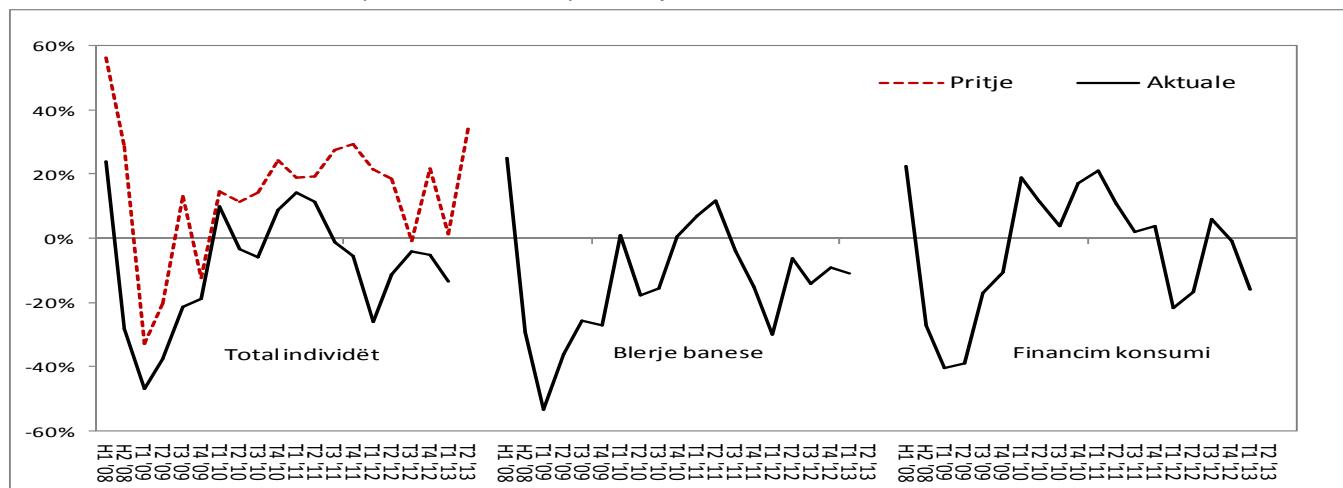
Grafik 8: Kushtet e aplikuara në miratimin e kredisë për individët (*balanca neto*, në përqindje).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Kërkesa për kredi. Kërkesa e individëve për kredi ka vijuar të vlerësohet në rënje edhe në tremujorin e parë të vitit 2013. Përqindja neto e bankave që kanë vlerësuar negativisht kërkesën e individëve për kredi rezultoi 13.4%. Kërkesa ka vijuar të jetë në rënje, si për kreditë me qëllim blerje banese, ashtu dhe për kreditinë me qëllim financimin e konsumit. Balancat përkatëse kanë shënuar vlera negative në tremujorin e konsideruar. Nga ana tjetër, ekspertët e kredisë presin rritje të kërkesës për kredi të individëve në tremujorin e dytë të vitit 2013. Sjellja historike e pritjeve të ekspertëve bankarë mbi kërkesën për kredi nga individët tregon se ato janë më optimiste krahasuar me kërkesën efektive të realizuar (Grafik. 9).

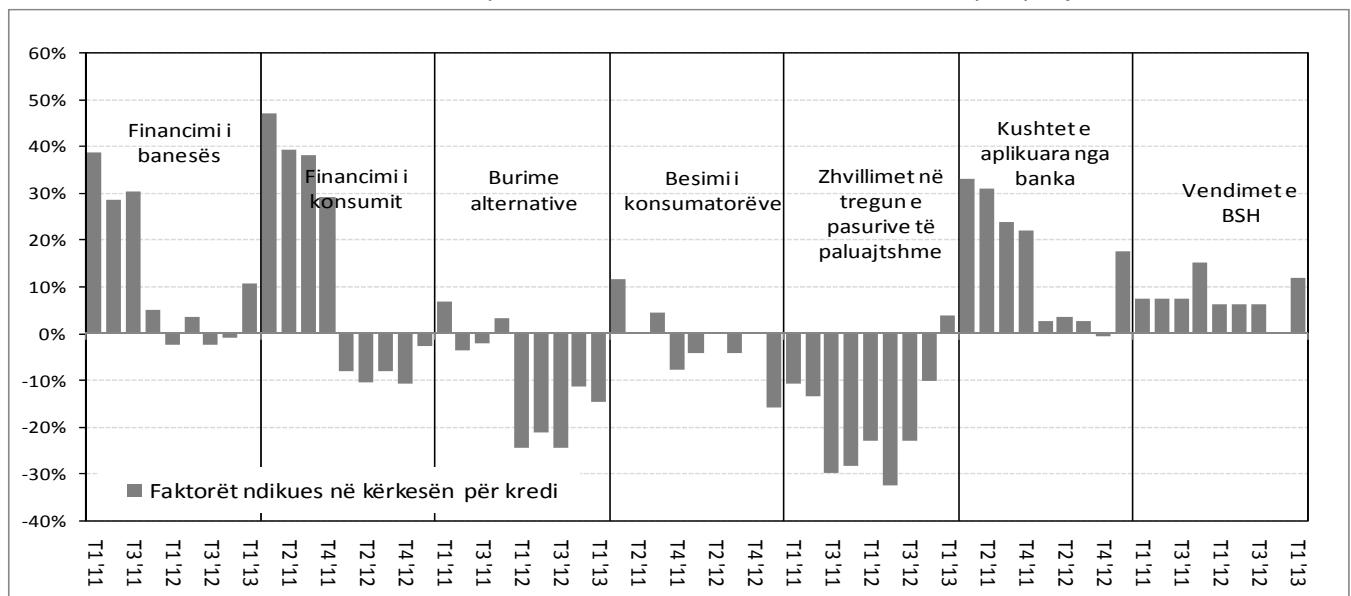
Grafik 9: Kërkesa e individëve për kredi, totale, për blerje banese dhe financim konsumi (*balanca neto*).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Pasiguria e perceptuar nga konsumatorët dhe përdorimi i burimeve alternative të financimit kanë vijuar të ndikojnë negativisht në nivelin e kërkesës për kredi të individëve. Në të njëjtin drejtim por në masë më të ulët kontribuoi dhe nevoja për financimin e konsumit. Nevoja e financimit të blerjes së banesës dhe vendimet e Bankës së Shqipërisë kanë ndikuar në kahun rritës në kërkesën për kredi të individëve.

Grafik 10: Faktorët ndikues në kërkesën për kredi të individëve (balanca neto, në përqindje).

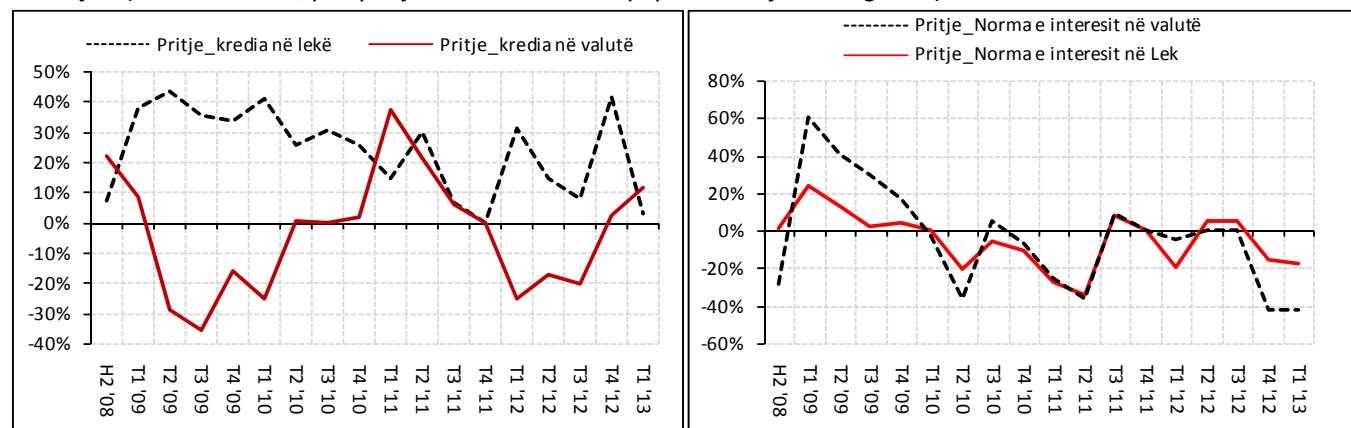

Burimi: Banka e Shqipërisë.

Aktiviteti kreditues sipas monedhës

Për tremujorin e dytë të vitit 2013, pritet një rritje e aktivitetit kreditues, më e theksuar për atë në valutë se sa për aktivitetin kreditues në monedhën vendase. Normalat e interesit për kredinë në lek dhe në valutë, gjatë tremujorit të dytë të vitit 2013, pritet të ulen.

Grafik 11: Pritjet e bankave për aktivitetin kreditues (majtas) dhe për normalat e interesit (djathtas), pas një tremujori (*balanca neto*^{*}, përqindje neto e bankave që presin rritje të treguesit).

Burimi: Banka e Shqipërisë.

* Balanca pozitive tregon rritje të aktivitetit kreditues ose rritje të normës së interesit, ndërsa balanca negative tregon ulje të aktivitetit kreditues ose ulje të normës së interesit.

Aneks 1. Kredia për biznese

Në procesin e aggregimit të rezultateve, secili opinion është peshuar në bazë të përgjigjes së tij. Për shembull, bankave që janë përgjigjur se standartet janë "shtrënguar shumë" u është dhënë dyfishi i peshës, krahasuar me përgjigjet "shtrënguar pak". Rezultatet analizohen duke llogaritur balancën neto si diferençën e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve/kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim/ulje të standardeve/kërkesës. Balancat neto janë shkallëzuar në mënyrë që të marrin vlera brenda intervalit +/- 100.

BIZNESE	T1 '12	T2 '12	T3 '12	T4 '12	T1 '13
Si kanë ndryshuar standartet e miratimit të kredisë?					
- Tremujorin aktual	-6.2%	-6.2%	-6.3%	-7.2%	-2.3%
- Tremujorin e ardhshëm	0.0%	-0.5%	2.0%	-11.0%	0.7%
Faktorët që kanë ndikuar standartet e miratimit të kredisë:					
-Mjaftueshmëria e kapitalit të bankës	-15.4%	-21.6%	-20.5%	-18.5%	-12.1%
-Vendimet e Bankës së Shqipërisë	0.0%	2.1%	2.0%	0.0%	0.0%
-Konkurenca në sistemin bankar	9.4%	-4.0%	6.1%	0.3%	0.3%
-Niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit	8.3%	1.0%	3.6%	6.6%	10.0%
-Probleme specifike të sektorit ku vepron biznesi	-58.3%	-58.3%	-58.4%	-64.8%	-67.5%
-Situata aktuale ose e pritshme makroekonomike	-30.9%	-33.1%	-28.5%	-40.8%	-44.1%
-Kreditë me probleme	-41.2%	-49.6%	-36.2%	-62.8%	-48.7%
Si kanë ndryshuar kushtet e miratimit të kredisë?					
-Marzhi mesatar	-11.5%	-17.8%	-21.2%	-21.3%	10.4%
-Marzhi për kreditë me rrezik	-13.7%	-11.1%	-16.8%	-16.8%	-18.0%
-Komisionet	-24.4%	-17.8%	-23.2%	-4.3%	5.7%
-Madhësia e kredisë	6.6%	-2.1%	-6.3%	4.3%	-2.3%
-Kërkesa për kolateral/në raport me madhësinë e kredisë	-21.6%	-27.7%	-16.6%	-30.3%	-24.0%
-Maturiteti maksimal i kredisë	-18.7%	-18.7%	-15.8%	-18.3%	-17.4%
Si ka ndryshuar kërkesa e bizneseve për kredi?					
-SME tremujorin e kaluar	-25.2%	2.6%	-2.7%	27.1%	1.1%
-SME tremujorin e ardhshëm	-0.4%	7.4%	10.4%	6.2%	23.7%
-Korporata tremujorin e kaluar	-34.8%	-14.0%	-15.3%	4.3%	4.3%
-Korporata tremujorin e ardhshëm	18.6%	15.5%	15.8%	-6.9%	9.3%
Faktorët që kanë ndikuar ndryshimin e kërkesës për kredi:					
-Nevoja për financimin e inventarëve	33.4%	37.8%	34.8%	48.5%	15.7%
-Nevoja për financimin e investimeve fikse	-17.9%	-5.4%	13.1%	18.1%	12.3%
-Përdorimi i burimeve alternative të financimit	-11.8%	4.2%	1.0%	22.3%	-8.6%
-Vendimet e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë	-3.0%	-5.0%	-4.7%	0.0%	0.0%
-Kushtet e kreditimit të aplikuara nga banka juaj	23.3%	19.1%	23.3%	42.6%	14.4%
-Situata aktuale ose e pritshme makroekonomike	-1.3%	-9.8%	-7.1%	16.7%	-32.4%

Aneks 2. Kredia për individë

Në procesin e aggregimit të rezultateve, secili opinion është peshuar në bazë të përgjigjes së tij. Për shembull, bankave që janë përgjigjur se standartet janë "shtrënguar shumë" u është dhënë dyfishi i peshës, krahasuar me përgjigjet "shtrënguar pak". Rezultatet analizohen duke llogaritur balancën neto si diferençën e përgjigjeve të peshuara të bankave, që kanë raportuar lehtësim/rritje të standardeve/kërkesës dhe atyre që kanë raportuar shtrëngim/rënie të procedurave/kërkesës. Balancat neto janë shkallëzuar në mënyrë që të marrin vlera brenda intervalit +/- 100.

INDIVIDE	T1 '12	T2 '12	T3 '12	T4 '12	T1 '13
Si kanë ndryshuar standartet e miratimit të kredisë?					
- Tremujorin e kaluar	-9.6%	0.0%	0.0%	0.0%	1.3%
- Tremujorin e ardhshëm	0.0%	9.6%	9.4%	10.2%	9.9%
Faktorët që kanë ndikuar standartet e miratimit të kredisë:					
-Mjaftueshmëria e kapitalit të bankës	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	6.3%
-Vendimet e Bankës së Shqipërisë	6.1%	9.8%	0.0%	0.0%	6.3%
-Konkurenca e sistemit bankar	-0.2%	13.1%	12.1%	6.7%	14.0%
-Niveli aktual ose i pritshëm i likuiditetit	3.7%	3.3%	0.0%	6.7%	17.0%
-Gjendja financiare e individëve	-22.8%	-29.1%	-27.9%	-26.5%	-8.1%
-Kreditë me probleme	-33.0%	-29.1%	-37.0%	-38.2%	-26.0%
-Zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme	-21.4%	-28.2%	-9.2%	-17.5%	-20.4%
Si kanë ndryshuar kushtet e miratimit të kredisë?					
-Marzhi mesatar	-5.9%	-5.9%	0.0%	15.5%	13.0%
-Marzhi për kreditë me rrezik	-5.9%	-5.9%	5.8%	3.2%	1.3%
-Komisionet	-5.9%	-5.9%	0.0%	6.6%	20.7%
-Madhësia e kredisë	-6.1%	-6.1%	0.0%	-11.6%	-2.3%
-Kërkesa për kolateral/në raport me madhësinë e kredisë	-6.1%	-15.7%	-15.7%	-9.1%	-4.6%
-Maturiteti maksimal i kredisë	-3.0%	0.0%	0.0%	0.0%	5.0%
-Raporti këst/të ardhura	-12.2%	-15.9%	0.0%	0.0%	6.3%
Si ka ndryshuar kërkesa e individëve për kredi?					
-Kredi për shtëpi	-30.0%	-6.1%	-14.0%	-9.0%	-10.8%
-Kredi për konsum	-21.6%	-16.6%	6.0%	-0.9%	-15.9%
Faktorët që kanë ndikuar ndryshimin e kërkesës për kredi:					
-Nevoja e individëve për financimin e blerjes së shtëpisë	-2.4%	3.5%	-2.4%	-1.0%	10.7%
-Nevoja e individëve për financimin e konsumit	-8.3%	-10.5%	-8.3%	-10.7%	-2.9%
-Përdorimi i burimeve alternative të financimit	-24.5%	-21.2%	-24.5%	-11.6%	-14.6%
-Vendimet e politikës monetare të Bankës së Shqipërisë	6.1%	6.1%	6.1%	0.0%	11.7%
-Besimi i konsumatorëve	-4.4%	0.0%	-4.4%	0.0%	-15.8%
-Zhvillimet në tregun e pasurive të paluajtshme	-22.9%	-32.5%	-22.9%	-10.2%	3.7%
-Kushtet e kreditimit të aplikuara nga banka juaj	2.4%	3.5%	2.4%	-0.6%	17.3%